

Pro Memoria

W dniu 6 lipca 2017 r. odszedł prof. zw. dr hab. Andrzej Chodubski, nasz przyjaciel i ceniony badacz. Całe swoje życie zawodowe nauczyciela akademickiego związał z Instytutem Politologii Uniwersytetu Gdańskiego. Nie tylko prowadził tu wykłady i seminaria. Przede wszystkim przyczyniał się przez wiele lat do rozwoju młodej kadry naukowej. Był człowiekiem niezwykle życzliwym – oddanym innym. To dzięki niemu wiele osób zainspirowanych zostało nie tylko do prowadzenia badań naukowych, ale także do osiągania kolejnych stopni naukowych. Wspierał ich nie tylko swoimi mądrymi radami. Uczestniczył też w wielu procedurach jako: promotor, opiekun czy recenzent. Był z pewnością najbardziej rozpoznawalnym profesorem Instytutu Politologii Uniwersytetu Gdańskiego. Bez niego ten Instytut nie osiągnąłby takiej pozycji w Polsce. Lubili go i cenili przede wszystkim studenci; głównie za niekonwencjonalny sposób prowadzenia zajęć, inspirowanie do samodzielnego myślenia i niezwykłą życzliwość. Instytutowi Politologii UG oraz politologii w Polsce poświęcił całe swoje życie. Nawet wtedy kiedy choroba coraz bardziej ograniczała jego możliwości witalne podróżował po całej niemalże Polsce, uczestnicząc w różnych procedurach, głównie jako recenzent i ekspert. W wielu ośrodkach akademickich w Polsce politologia gdańska kojarzyła się głównie z nim. Jego seminarzyści po ukończeniu studiów podjęli pracę w wielu różnych ważnych instytucjach. Prof. Chodubski był też profesorem w dwóch wyższych szkołach niepublicznych w Gdańsku: Gdańskiej Wyższej Szkole Humanistycznej oraz Ateneum Szkoła Wyższa.

Prof. zw. dr hab. Andrzej Chodubski ur. 1.01.1952 r. w Grabienicach Małych. Był absolwentem Uniwersytetu Gdańskiego. W 1976 r. ukończył studia w Instytucie Historii na Wydziale Humanistycznym, zdobywając jednocześnie dwie specjalizacje: archiwalną i nauczycielską. W dniu 1 czerwca 1976 r. obronił pracę magisterską o polityce kulturalnej władz gdańskich w okresie nazistowskim, napisaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Stanisława Mikosa. W latach 1976–1978 był słuchaczem studium podyplomowego w dziedzinie nauk politycznych, prowadzonego przez Instytut Nauk Politycznych UG. W latach 1979–1981 odbył studia doktoranckie na Uniwersytecie Azerbejdżańskim w Baku. W dniu 29 kwietnia 1981 r. na Uniwersytecie Azerbejdżańskim w Baku obronił rozprawę doktorską poświęconą przemianom kulturalnym w Azer-

bejdżanie. W dniu 12 czerwca 1986 r. przedstawił na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Gdańskiego rozprawę habilitacyjną poświęconą aktywności kulturalnej Polaków w Azerbejdżanie w XIX i na początku XX w. Od 1977 r. aż do śmierci prof. Chodubski był pracownikiem naukowo-dydaktycznym Instytutu Politologii Uniwersytetu Gdańskiego. Tu prowadził najpierw zajęcia z historii powszechnej XX w., nauk pomocniczych oraz seminaria i proseminaria o przemianach zbiorowości polonijnych w świecie. W latach 1987–1992 pełnił funkcję kierownika Zakładu Międzynarodowych Stosunków Politycznych. Tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych uzyskał w 1996 r. Później świadomie zrezygnował z pełnienia funkcji w Instytucie Politologii UG.

Prof. dr hab. Andrzej Chodubski był wybitnym badaczem od wielu lat zajmującym się badaniami w zakresie nauk o polityce. W jego dorobku naukowym są monografie, rozdziały w pracach zbiorowych, artykuły naukowe oraz recenzje prac doktorskich, habilitacyjnych i oceny dorobku w procedurze ubiegania się o tytuł naukowy profesora. Pod jego redakcją ukazało się także wiele opracowań zbiorowych, dotyczących różnorodnych zagadnień z zakresu nauk o polityce, historii najnowszej i socjologii.

Początkowo koncentrował swoje badania na dziejach Polonii w różnych krajach, m.in. w Armenii, Azerbejdżanie, Dagestanie i na Kaukazie, czego efektem były monografie naukowe: *Aktywność kulturalna Polaków w Azerbejdżanie w XIX i na początku XX wieku*, Gdańsk 1986; *Polacy w Azerbejdżanie*, Toruń 2004; *Azerbejdżan – Polska. Odłony kontaktów kulturowych*, Toruń 2015. Interesował się też osadnictwem ormiańskim w Polsce, w tym na Pomorzu Gdańskim oraz kontaktami polsko-ormiańskimi do początku XX w. Badał też działalność Polaków w Wolnym Mieście Gdańsku oraz różne aspekty gdańskiej rzeczywistości, w tym miejsce kultury i szkolnictwa w rozwoju tego miasta. Był autorem monografii *Nauka, kultura i sztuka w Wolnym Mieście Gdańsku*, Toruń 2000. Wyniki swoich badań publikował w postaci artykułów naukowych zamieszczanych w różnych czasopismach naukowych. W 1992 r. pod jego redakcją ukazała się książka pt. *Przemiany społeczne, kwestie narodowościowe i polonijne*, w której zamieścił rozdział pt. „Stosunki narodowościowe na Kaukazie w procesie przemian XIX i XX w.” Omówił problemy Polonii w Uzbekistanie i problematykę sytuacji Polonii w krajach Europy Zachodniej (Niemczech, W. Brytanii, Szwecji i Włoszech), w warunkach procesu integracji europejskiej. Był też redaktorem pracy zbiorowej *Meandry cywilizacyjne, kwestie narodowościowe i polonijne*, Toruń 1996. Problematyce przemian cywilizacyjnych i narodowościowych poświęcona została kolejna książka pod red. prof. A. Chodubskiego pt. *Swoistości cywilizacyjne, kwestie narodowościowe i polonijne*, Toruń 1997. Zamieścił też rozdział pt. „Stan badań nad zbiorowościami polonijnymi w Skandynawii, w pracy zbiorowej *Polacy w Skandynawii*”, pod red. E. Olszewskiego, Lublin 1997. Interesował się oświatą polo-

nijną. Efektem był rozdział „Aktualne tendencje rozwoju oświaty polonijnej”, w pracy pt. *Miscelanea oświaty polonijnej*, pod red. J. Knopka, Bydgoszcz 2000.

Interesował się dziejami Polaków (zesłańców i podróżników) w Rosji. W efekcie tych badań powstały prace: *Tożsamość kulturowa Armenii w recepcji polskich zesłańców i podróżników XIX i początku XX wieku*, „Biuletyn Ormiańskiego Towarzystwa Kulturalnego” 2000, nr 20/21; *Tożsamość Polonii kazachstańskiej*, [w:] *Kazachstan. Historia. Społeczeństwo. Polityka*, pod red. T. Bodio, K. Wojtaszczyka, Warszawa 2000; *Wkład Polaków w rozwój gospodarczy, społeczno-polityczny i kulturalny Kaukazu*, [w:] *Polska diaspora na Wschodzie*, t. 4, pod red. J. Kmiecńskiego, Łódź 2000; *Polonia w Europie Środkowo-Wschodniej w warunkach transformacji ustrojowej*, [w:] *Społeczno-polityczne aspekty transformacji ustrojowej*, pod red. P. Dobrowolskiego, J. Liszki i J. Sztumskiego, Ustroń 2001.

Wiele ze swoich prac poświęcił roli nauk o polityce i nauk społecznych oraz ich metodologii i dziejom nauk politycznych w Polsce. Jego podręcznik akademicki o metodologii badań politologicznych miał kilkanaście wydań. Był również autorem artykułów z tego zakresu: *Jak uprawiać politologię u progu XX wieku?*, „Studia Politologiczne”, Warszawa 1998; *Wyjaśnienia cywilizacyjne w poznaniu nauk humanistycznych (społecznych)*, „Cywilizacja w Czasie i Przestrzeni” 1998, z. 4; *Cywilizacyjna interpretacja kresów*, [w:] *Granice i pogranicza. Historia codzienności i doświadczeń*, pod red. M. Liedke, J. Sadowskiej i J. Trynkowskiego, Białystok 1999; *Cywilizacyjna interpretacja konfliktów społeczno-politycznych*, [w:] *Konflikty społeczno-polityczne w III Rzeczypospolitej*, pod red. A. Wojtasa i M. Strzeleckiego, Warszawa 2001; *Methodological Specificity of Civilization Studies*, „Polish Political Science Yearbook” 2001, t. XXX; *O metodach i technikach współczesnych badań regionalnych*, [w:] *Polityka regionalna a historyczna i obronna świadomość Polaków*, pod red. J. Knopka i A. Marcinkowskiego, Bydgoszcz 2001.

Prof. Chodubskiego interesowały także relacje polsko-ukraińskie, polsko-białoruskie i polsko-niemieckie. Pisał o tym m.in. w rozdziałach i artykułach: *Sąsiedztwo polsko-niemieckie a tożsamość europejska*, „Prawica Polska” 1999, nr 12; *Stosunki polsko-białoruskie w latach dziewięćdziesiątych*, [w:] *Polska polityka zagraniczna w procesie przemian po 1989 roku*, pod red. A. Żukowskiego, Olsztyn 1999; *Stosunki polsko-niemieckie a tożsamość europejska*, [w:] *Polska między Niemcami a Rosją*, pod red. T. Wallasa, Poznań 1999.

Ważne miejsce w jego badaniach zajmowała biografistyka historyczna. Opracował wiele biogramów, które ukazały się w pracy pt. *Zasłużeni ludzie Pomorza Nadwiślańskiego z okresu zaboru pruskiego. Szkice biograficzne*, Gdańsk 1979. Publikował też biogramy sławnych Polaków w Polskim Słowniku Biograficznym. Był też autorem książki biograficznej pt. *Witold Zglenicki „Polski Nobel” 1850–1904*, Płock 1984.

Prof. Chodubski był też autorem recenzji kilkuset książek naukowych.

Prof. Chodubski był członkiem 16 redakcji czasopism naukowych wydawanych w Polsce. Był m.in. redaktorem naczelnym czasopisma „Cywilizacja i Polityka”, wydawanego z jego inicjatywy od 2003 r. przez Instytut Politologii Uniwersytetu Gdańskiego, czasopisma „Tożsamość Kulturowa” oraz zastępcą redaktora naczelnego czasopisma „Kogniistyka i Media”. Był przewodniczącym Rady Naukowej czasopisma „Meandry Współczesnej Polityki”. Był także członkiem rad naukowych kilku ważnych czasopism naukowych: „Dialog Europejski”, „Krakowskie Studia Małopolskie”, „Polish Political Science Yearbook”, „Polska i Europa wobec wyzwań współczesnego świata”, „Problemy Współczesnego Świata”, „Świat Idei i Polityki”, „W kręgu Problemów Emigracji”. Był też członkiem redakcji naukowych czasopism: „Demokratyzacja i Prawa Człowieka”, „Kogniistyka i Media w Edukacji”, „Rocznik Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, „Rocznik Polonii” (Bydgoszcz), „Zeszyty Gdynskie”. Był członkiem kolegium redakcyjnego wydawanego w Uzbekistanie czasopisma „Democratization and Human Rights”.

Prof. Chodubski był zaangażowany w życie naukowe w Polsce. Był członkiem różnych organizacji i instytucji naukowych. Był wiceprzewodniczącym Komitetu Nauk Politycznych PAN oraz ekspertem: Państwowej Komisji Akredytacyjnej, Państwowej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych oraz Państwowej Komisji Matur w Warszawie. Był przewodniczącym Olimpiad Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym. Był członkiem honorowym Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, członkiem Płockiego Towarzystwa Naukowego (od 2015 r. członkiem honorowym), członkiem Towarzystwa Badań Biograficznych „Who is Who”. Był m.in. członkiem Rady Programowej Międzynarodowego Centrum Badań Wschodnioeuropejskich (*International Centre For East European Reserch*) Uniwersytetu Łódzkiego. Był opiekunem merytorycznym Stowarzyszenia Uniwersytetu III Wieku w Gdańsku, a także przedstawicielem Wydziału Nauk Społecznych UG do Rady Redakcyjnej Wydawnictwa Uniwersytetu Gdańskiego.

Za swoją działalność naukową i społeczną otrzymał różne nagrody i wyróżnienia. Były to m.in.: Nagroda Naukowa im. Ireny i Franciszka Skowyrów (KUL – Lublin 2007), Nagroda Naukowa im. Franciszka Ryszki (Uniwersytet Warszawski – 2009), Medal za rozślawianie imienia Polski „Serce dla Serc”. Wyróżnienie za redakcję opracowań naukowych *Tożsamość kulturowa* w Konkursie Wydawnictw Literatury Pomorskiej „Costerina 2010”, Medal Ambasady Republiki Azerbejdżanu (18.12.2012 r.), wyróżnienie – dedykacja książkowa (Tbilisi – 2013). Jego aktywność była doceniana także poza Uniwersytetem Gdańskim. Otrzymał m.in. wyróżnienie: pracownik naukowo-dydaktyczny, który odegrał najważniejszą rolę w rozwoju polskiej politologii (Uniwersytet Jagielloński – maj 2013), Medal za zasługi w umacnianiu stosunków azerbejdżańsko-polskich (Warszawa 2013).

W maju 2017 roku Senat Uniwersytetu Łódzkiego wyróżnił Profesora Medalem UNIVERSITATIS LODZIENSIS AMICO.

W dniu 9 października 2017 roku w Pałacu Biedermanna w Łodzi odbyła się sesja naukowa poświęcona pamięci Profesora Andrzeja Chodubskiego, zorganizowana przez Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego.